

ASSISI SZENT FERENC KIS VIRÁGAI.*

ELŐSZÓ.

ENNEK a könyvnek a levelei között virágok vannak, melyek Krisztus dicsőséges Szegénykéjének, az assisibeli Szent Ferencnek járta nyomán nyílottak ki a földön és hétszáz esztendő óta sohase hervadtak el.

Hétszáz év előtt, odalenn az ájtatos Umbriában, az Jr 1226-ik esztendejében, október 4-én, szakadt meg az ő útja e világban. s e világ a századok fordulóját most ünnepli. Nem véletlen ez. Az ember és az emberiség életének láthatatlan törvénykönyveiben nincsenek véletlenek. Az évfordulóknak titokzatos jelentése van. Emlékeztetésre küldetnek és visszaintenek a föld egykori jövevényeire, akikre nemcsak a maguk mulandó órájának volt szüksége.

Az idők megismétlődnek, a kimagasló emberek nem ismétlődnek meg. De azért a megismétlődő időkben mégis jelen vannak, azok számára, akik a rejtélyes összefüggések szemhatárát látják, azok számára, akik tudják, hogy az évfordulók titokzatos eljövetelek. Isten küldi azokat, mindig akkor, mikor a tévelygő embernek, avagy az emberiségnek szüksége van, hogy emlékezzék és megmentse önmagát.

Mióta az 1182-ik esztendőben az assisibeli posztókereskedőnek, messere Pietro Bernardonenak házában megszületett Ferenc és az ő anyja, monna Pica, keresztelésre küldte San Ruffino öreg templomába, az önzését, aranyát, hatalomvágyát és teste mámorát oltárra emelő embernek soha nagyobb szüksége nem volt reá, mint most.

Ma megint mondja Krisztus az embernek, amint mondotta szent Ferencnek: «Nonne vides, quod domus mea destruitur. Vade igitur et repara illam mihi». Nem látod, hogy az én házam roskadozik? Menj és javítsd ki azt nékem... Az omladozó emberiség hétszázéves utat tett meg az ő halála óta, de ha fel akarja újból építeni magát, meg kell hallania őt, aki azt tanította, hogy az irgalom szebb tud lenni a szépségnél, a szegénység gazdagabb tud lenni a gazdagságnál, az engedel-

* Mutatvány Tormay Cécilének a Napkelet Könyvtára most megjelent füzetében kiadott Fioretti-fordításából. E közlemény első részében a fordító előszavát, második részében pedig a Fioretti egyik legszebb fejezetének fordítását mutatjuk be olvasóinknak.

messég parancsolóbb tud lenni a hatalomnál és hogy az önszánta tisztaság tisztább minden törvénnyel őrzött tisztaságnál.

Az emberiség nagy tanítói leghatalmasabban sohase a szavakkal, de mindig az életükkel tanítottak.

Szent Ferenc is az életével tanított. Mielőtt megtalálta önmagát, könnyelmű, gazdag, tetszetős és kényes ifjú ember volt, torozott, verekedett, kóborolt, vétkezett. Fényüzően ruházkodott, tékozolt, szerette a dalt, az asszonyt és a bort. Atyja hiába patvarkodott, anyja hiába imádkozott. A kalmárkodást megvetette. Hadba ment, fogságba esett, beteg lett, meggyógyult, újra tivornyázott, újra hadba indult. És aranyát, szórva, hetvenkedően parancsolgatva, torozva kiáltotta a nemes lovagnak : nagy fejedelem lesz még belőlem . . .

És Pietro Bernardone tékozló, kevély és tivornyázó fiából a szegénységnek, az alázatosságnak, a tisztaságnak örök fejedelme lett. Kalandor élete véget ért. Útközben beteg lett. Háborúskodni nem ment többé vig cimboráival. És Spoleto völgyében, későbbi szent földjén, egy éjszakán titokzatos hangot hallott : az Úr avagy a szolga. Ekkor dűlt el lelkében, hogy Istent fogja szolgálni és nem az embert ; az Urat és nem a szolgát.

Elhagyta a hadbamenő kóbor lovagokat és visszatért Assisiba.

Történt pedig ez 1205-ben és Pietro Bernardone fia, Ferenc, ekkor huszonhároméves volt. Az élet fiatalon ragyogva jött eléje és kínálta magát. Szent Ferenc kitért előle, ő más utat keresett. Ekkor szólalt meg a San damianoi fészület. Az omladozó, öreg templomban Krisztus hangja szólt hozzá : «Nem látod, hogy az én házam roskadozik. Menj és javítsd ki azt nekem.»

És szent Ferenc egyszerre ott áll assisi piacán és köveket koldul, hogy újraépítse san Damiano régi templomát, mert ekkor még nem tudta, hogy az Úr nem egy omladozó házának, de magának az akkor roskadozó Anyaszentegyháznak a kijavítását bízta reá.

A roppant küldetést betöltötte, szerzete reguláiban az Anyaszentegyház falát új pillérekkel támasztotta meg, életével és tanítással pedig új pilléreket adott a világ lelkének.

A regulák, lángeszének hagyatékai, szent hattyúdala pedig, a Cantico del Sole, melyet élete utolsó idején szent hugocskájának, Klára asszonynak monostorában énekelt, isteni szívének csodás öröksége.

Elménének és szívének hangja úgy maradt ránk, míg életének és tanításának némely kis virágait az I'Fioretti lapjain jegyezték fel mélységes szegénységének osztályosai, kiválasztott társai, kik hasonlatosak voltak a kis madarakhoz, melyek az útmenti mezőn összesereglettek, hogy a szavát hallják. Azután felrepültek és miképen ő megjelölte őket a kereszt jegyével, elszálltak a kereszt négy ága szerint, északnak, délnek, napkeletnek, napnyugatnak és csodálatosan énekelték az ő himnuszát, a teremtések énekét : dicsérjük az Urat . . .

E himnuszról felnyíltak a boltíves, borongó szentegyházak és

hideg, szomorú kolostorok kapui és az örökös homályba diadalmasan besütött az élet napja és a kinyíló kolostorok és cellák ablakaiból meglátták a bezárkózott századok, hogy Krisztus kinn jár a vetésekben, mint régen, *abban az időben, szombat napon* és ott van Ő az erdő ösvényén, a hegyen, a völgyben, a folyók partján. És az ember újra találkozott Istennel a vetésben és Isten nevében újra találkozott a fügefával, a halakkal, a madarakkal, a farkassal, a gerlicékkel és e gyönyörű találkozából újra született Krisztus valódi igéje a feledékeny földön és újra született az ember mindene: a reménység és a reménységnek nagyobbik szent testvére: a hit. És megszületett a költészet, a festészet, a zene, a művészet és mindaz, amiben az ember Teremtőjét dicséri.

Az emberiség új hajnalának zsolozsmáját Szent Ferenc énekelte és minorita madarai, kik az ő kicsiny, halavány kezének nyomán, a kereszt jegyében széteszlottak a világ négy tája felé és útjukban napkelet felé, eljöttek szent István országába is.

Hétszáz év előtt indult el santa Maria degli Angeli síkján a barátok végeláthatatlan menete, mely vállán vitte Krisztus dicsőséges szegénykéjének könnyű, kicsiny testét, ki a Megváltó öt sebet hordozta testén és szívében az egész emberiség keresztjét.

Az assisi harangok bongtak és san Damiano monostorának kapujában ott állt Krisztus leánya, Szent Klára és a köves, szűk utcákban ott állt a nép és várt, hogy meghajolják Szent Ferenc halála előtt, mely maga volt a feltámadás.

Itt, a mi országunkban, napkelet küszöbén is áll most és vár és meghajlik egy nép a dicsőséges szegényke előtt és meghajlik az a népsaját multja és élete hű társai, a nagy Ferences-rend magyar Ferences barátai előtt. Csakúgy a Kapisztrán János kereszttel és karddal rohanó óriás látomása előtt, mint ama kicsiny szürke barát előtt, ki mint utolsó ott maradt a török hódoltság városában, a Duna partján, a félholdas Pestvár palánkjai között és magányosan kongatta a tetők fölött a belsőváros templomharangját és misét olvasott, mikor már alig volt, talán nem is volt többé, aki hallgassa.

És az emlékezés órájában mélyen és hálásan kell meghajolnunk az előtt a régesrégi magyar Ferences barát előtt is, kinek neve elveszett és arca nem látszik, de akinek hangját hallottam a nyári éjszakákon, mialatt egy firenzei barát I'Fioretti kódexét a mi nyelvünkbe elhoztam. Mellettem járt az úton és bele-beleszólt az írásomba, hatalmasan, ellenállhatatlanul, a titokzatos Ázsiából hozott, érintetlen szavakkal. Mellettem járt Szent Ferenc legendáinak első magyar fordítója, az első magyar könyv kámzsás örökhagyója.

Tisztelet Szent Ferencnek és az ő Rendjének és a magyar Ferenceseknek és a láthatatlan arcú barátnak, a «Nemy yrafok boldog ferencrewl es tarfyrol», névtelen írójának. Tisztelet és dicsőség.

Szent Ferenc Kis virágainak XVI. fejezete.

Miképen kért tanácsot Szent Ferenc Szent Klárától és Silvestro baráttól, hogy mi lenne jobb, ha ő csak imádkoznék, avagy némelykor prédikálna is.

Krisztusnak alázatos szolgálja Szent Ferenc, kevéssel az ő megterése után, mikor már sok társakat gyűjtött és fogadott be a Rendbe, nagy gondolkodásba merült és nagy kételkedésbe, hogy mit cselekedjék, csakis az imádságnak éljen, avagy némelykor prédikáljon is; és efelől nagyon kívánta megismerni Isten akaratát. De mert az alázatosság, mely szívében vala nem engedte, hogy ezt magában, avagy imádságában merészkedjék eldönteni, úgy vélekedék, hogy az isteni akaratot mások imádságának a segítségével fogná kifürkészni. Miért is hívta frater Masseot és mondotta néki: «Menj soror Klarához és mondd néki nevemben, hogy ő és némely lelki leányai ájtatosan kérnék Istent, adná tudtomra, mi lenne néki tetszetőbb, ha prédikálnék, avagy csak imádkoznám. Ennek utána pedig menj frater Silvestrohoz és mondd néki ugyanezeket». Ez vala ama Silvestro úr, ki is mikoron még világi ember volt, Szent Ferenc szájából aranykeresztet látott kinyúlni, melynek magassága az eget illetve két karja a világ végső határáig terjedt. És vala eme Silvestro testvér olyannyira buzgó és olyannyira jámbor, hogy amiket ő kért Istentől, azt elnyeré; és gyakran beszélt Istennel; miért is Szent Ferenc őt nagy tisztességben tartotta.

Elmenvén frater Masseo, és miképen Szent Ferenc azt néki meghagyta, elsőnek Szent Klarához méne, annak utána pedig Silvestro testvérhez vitte a követséget. Aki is, meghallván azt, legottan térdre vetette magát és imádkozván isteni kinyilatkoztatást vőn és visszatérvén frater Masseo-hoz, ekként szólott: «Ezeket mondja Isten, hogy frater Ferencnek te mondd: Isten őt nemcsak tulajdon magáért hívta e világba, de hogy a lelkekben jó termést termeljen és sokak üdvözljenek általa.» Ennek utána frater Masseo visszaméne Szent Klarához, hogy megtudná tőle, mit felelt néki Isten, és ő mondotta, hogy ő és az ő leányai tulajdon azt a feleletet nyerték Istentől, amit nyert vala frater Silvestro.

És ezzel frater Masseo megtért Szent Ferenchez, ki is őt nagy szeretettel fogadta, megmosván lábait és eledelt készítvén néki. És miután evett, Szent Ferenc hívta Masseo testvért az erdőre és ott leterdelt előtte és ledobva a csuklyát, mezítelen fővel és kulcsolt kezekkel kérdezte: «Mondd, mit parancsolt én Uram Jézus Krisztusom, hogy cselekedjem?» Masseo testvér ezenképen felelt: «Frater Silvestronak és Klára sorornak és az ő testvérkéinek Krisztus felelé és kinyilatkoztatá, hogy az ő akaratjából járjad a világot és prédikáljál, mert hogy ő téged nemcsak tenmagadért hívott el, de egyebeknek üdvösségére is». Mikor Szent Ferenc hallván ezt a feleletet és benne

megértvén Krisztus akaratát, égő buzgósággal felemelkedett és mondá: «Menjünk Isten nevében». És társakul vette maga mellé frater Masseo és frater Angelot, a szent jámborokat, és lelküknek nagy buzgóságában se utat, se ösvényt nem nézvén, eljutottak egy várhoz, mely mondatott Carmanonak.

Szent Ferenc felállott, hogy prédikáljon, de elsöbben megparancsolta a fecskéknek, melyek csiripeltek, hogy míg ő prédikál, csendben legyenek és a fecskék engedelmeskedtek. És ekkor lelkének olyan lángolásával kezdte prédikálni, hogy mind a carmanobeliek, férfiak és asszonyok ájtatosságukban el akarták hagyni a várat, hogy őt kövessék. De Szent Ferenc tiltotta ezt, nekik mondván: «Ne siessetek és ne akarjatok útnak indulni, és én meghagyom néktek, mit kell cselekednetek lelketek javára». És ettől kezdve gondolt arra, hogy megalapítja a Harmadik Rendet mindenek javára és üdvösségére. Ilyeténképen őket felette megvigasztaltan és töredelemre készségesen hagyta és felkészülvén, elméne Armano és Bevagnio közébe. És e tartományon általmenvén, lelkének mondott lángolásában felvetette tekintetét és látott némely útmenti fákat, melyeken különbnél-különb madarak végzetlen sokaságai valának; elcsodálkozván ezen Szent Ferenc, mondá társainak: «Várjatok meg ez úton, elmegyek és prédikálok én hugoskáimnak, a madaraknak».

És méne a mezőbe és prédikálni kezdett a madaraknak, melyek a földön valának és legottan azok is, amelyek a fákon valának leszálltának hozzá és mindannyian mozdulatlanul maradtak, míglen Szent Ferenc bevégezte prédikációját; és még annak utána sem szálltak el, míg rájuk áldását nem adta. És aszerint, ahogyan azt később frater Masseo és frater Jacopo da Massa elmondották, járván Szent Ferenc a madarak között és kámzsájával érintvén azokat, semmiképen sem mozdultak a mezőről.

A prédikációnak pedig foglalatja ez volt: «Én testvérekém, madarak, sokkal tartoztok Istennek, a ti Teremtőtöknek és tartoztok mindenkoron és minden helyen őt dicsérni, mivelhogy ő adott nektek szabadságot szállani minden tájakra és adott nektek ruházatot kétszerest avagy háromszorosat is; és tartoztok őt dicsérni, mert megtartotta a ti magotokat Noe bárkájában, hogy meg ne fogyatkozzatok a földön és tegyetek néki hálát a levegőéért is, melyet nektek adott. Nem vettek sem arattok és Isten mégis éltet benneteket és adja nektek italul a folyókat és forrásokat és menedékül adja nektek a hegyeket és völgyeket és sudar fákat, hogy fészket rakjatok. És mert sem fenni nem tudtok, sem varrni, Isten felruház titeket és a ti fiókáitokat. Mily igen szerethet titeket a Teremtő, hogy ennyi jót ad nektek; és ezért őrizkedjete, én kis testvéreim, a háládatlanság bűnétől, de törekedjete Istent dicsérni örökkön örökké».

Mondván Szent Ferenc eme beszédekét, mind a madarak kezdték megnyitni csőrüket és nyujtani nyakukat és szárnyukat kitérni és fejü-

ket földiglen hajtani és mutatták ő művelkedéseikkel és éneklésükkel, hogy a szent atya beszédein igen örvendeznek. És Szent Ferenc azonképen velük örvendezett és vigadozott, felette csodálkozva a madarak nagy sokaságán és az ő különböző szépségükön és az ő figyelmetességükön és nyájasságukon és mindezekért dicsérvén őket, ájtatosan dicsérte bennük a Teremtőt. Végezetül befejezván a prédikációt, Szent Ferenc a kereszt jegyével jelölte őket és elbocsátá őket; és mind a madarak seregestől felszálltak a levegőbe és csodálatosan énekelve a kereszt szerint, ahogy őket szent Ferenc jelölte, szétoszlottak négy ágra, egyik csapat napkelet felé szállt, a másik napnyugatnak, a harmadik dél felé és a negyedik északnak és minden csapat csodálatosan énekelve szállt, így jelezvén, hogy miképen Szent Ferenc, Krisztus keresztjének zászlós ura azt nekik prédikálta és miképen őket megjelölte a kereszt jegyével, azonképen a világ négy tája felé oszlanak; és Krisztus keresztjének tanítása ezenképen megújíttatván Szent Ferenctől kell, hogy általa és az ő testvéreinek általa mind e világon elterjedjen; és ama testvéreknek, a madarakhoz hasonlatosan, ne legyen semmi javuk a földön és életüket az isteni Gondviselésre bizzák. A Krisztusnak dicséretére. Amen.

Tormay Cecile.

CSAK MENJ!

*Egy éjjel megjő a meséből
a csillagos hattyúfogát,
megáll kis bázatok előtt
s valami titok szófogát.
Csak menj!*

*Kivirul korhadt kerítéslek,
ibolya nő a háztetőn
különös madár énekel
az ablaknál ébresztgetőn.
Csak menj!*

*Felébredsz lányos nyoszolyádon
és kirepülsz az ablakon,
(az álmok éjje csillagos),
repülsz a hattyú-lovakon.
Csak menj!*

*Nem térsz meg soha, soha többé,
apád, anyád itthon maradt.
Minden csillag gyönyört ragyog,
hallgatsz egy boldog madarat.
Csak menj!*

*Pár perc... az égről mind elfogynak
a csillagok... Megjőzanul
az ég: nappal leszen...
Te bámulsz fájón, szótlantul.
Csak menj!*

*Nézed: az élet országútján
ekhős szekér megy: a Család...
(Ó, csillagos hattyú-fogat!)
Dalt dúdolsz: az anyák dalát.
Csak menj!*

*Lassacsán visznek a lovacsák,
egyik fehé: a szeretet,
másik sötét: a fájdalom,
véred keni a kereket...
Csak menj!*

*Az éjszakából nem marad meg
csak a te csillagos szemed,
Csak a te nagy virág-szítved,
hogy tűrhető legyen a föld...
Csak menj!*

Mécs László.